

Opbrengsten gemeentelijke heffingen stijgen met ruim 4 procent

Drs. W. Jonkers

**Dit is een herziene versie.
Het oorspronkelijke artikel verscheen op 11-04-2007**

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2006–2007	= 2006 tot en met 2007
2006/2007	= het gemiddelde over de jaren 2006 tot en met 2007
2006/'07	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2006 en eindigend in 2007
2004/'05–2006/'07	= boekjaar enz., 2004/'05 tot en met 2006/'07

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Inlichtingen

Tel.: (088) 570 70 70
Fax: (070) 337 59 94
www.cbs.nl/infoservice
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2007.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

De begrote opbrengsten uit de gemeentelijke heffingen nemen in 2007 met 4,3 procent toe tot 6,8 miljard euro (zie tabel 1). In 2006 namen de opbrengsten uit de gemeentelijke heffingen nog af als gevolg van de afschaffing van de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van woningen, waarvoor het Rijk de gemeenten heeft gecompenseerd door middel van een verhoging van de algemene uitkering¹⁾. De toename van de opbrengsten uit de gemeentelijke heffingen is vooral toe te schrijven aan de toename van de baten rioolrechten en de OZB-opbrengsten. Daarnaast nemen de baten secretarieleges en de baten bouwvergunningen procentueel fors toe.

1. Begrote opbrengsten uit de gemeentelijke heffingen en de algemene uitkering, 2004–2007 ¹⁾

	Opbrengst					Mutatie			
	2004	2005	2006	2007	2007 (gecorrigeerd)	2005	2006	2007	2007 (gecorrigeerd)
	mln euro					%			
Belastingen	3 978	4 161	3 262	3 426	3 369	4,6	-21,6	5,0	3,3
OZB-gebruikers	1 485	1 540	531	531	524	3,7	-65,5	0,0	-1,4
OZB-eigenaren	1 871	1 949	2 032	2 154	2 111	4,2	4,3	6,0	3,9
Hondenbelasting	48	50	53	55	54	5,9	5,2	4,0	1,2
Toeristenbelasting	106	112	110	115	113	5,8	-1,2	4,6	2,7
Precariobelasting	63	75	83	85	85	19,4	10,5	2,2	1,9
Parkeerbelasting	373	403	416	447	445	8,1	3,2	7,6	7,2
Overige belastingen	33	33	37	38	38	-1,7	13,6	3,0	1,6
Retributies	2 973	3 134	3 270	3 534	3 440	5,4	4,3	8,1	5,2
Reinigingsheffingen	1 592	1 634	1 652	1 726	1 685	2,6	1,1	4,5	2,0
Rioolrechten	854	923	1 006	1 123	1 093	8,1	9,0	11,6	8,6
Bouwvergunningen	342	379	406	455	438	10,6	7,2	12,0	7,9
Secretarieleges	184	198	206	230	224	7,4	3,9	11,9	9,2
Totale opbrengst heffingen	6 951	7 295	6 532	6 960	6 809	4,9	-10,5	6,6	4,3
Algemene uitkering gemeentefonds	12 478	11 650	12 946	14 776	14 776	-6,6	11,1	14,1	14,1

¹⁾ Er zijn twee reinigingsheffingen: de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten. Slechts één van beide heffingen kan worden opgelegd. De afvalstoffenheffing heeft een belastingkarakter: er moet worden betaald, ongeacht of er daadwerkelijk gebruik wordt gemaakt van de reinigingsdienst of de afvalcontainers. Bij de reinigingsrechten zijn alleen diegenen belastingplichtig die gebruik maken van de reinigingsdienst of de afvalcontainers. Onder de overige heffingen vallen hier de roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting, de baatbelasting, de forensenbelasting en de reclamebelasting.

Forse toename baten rioolrechten

De opbrengsten uit de rioolrechten nemen al sinds 1995 flink toe (zie figuur 1)²⁾. Eén van de oorzaken is de toename van de lasten met betrekking tot riolering en waterzuivering. Als gevolg van het aansluiten van percelen in het buitengebied, het wegwerken van achterstallig onderhoud en de afkoppeling van regenwater van het gemengde rioolstelsel zijn de lasten in de afgelopen twaalf jaar fors gestegen (zie figuur 1).

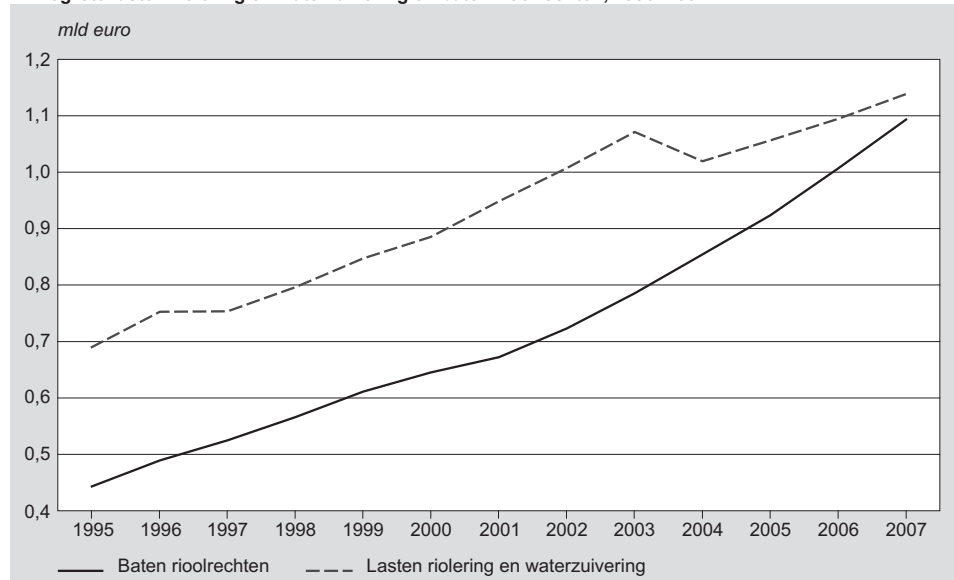
Veel gemeenten hebben nu nog een gemengd rioolstelsel. Daardoor vloeien afvalwater en het relatief schone regenwater nu samen en kan zware regenval leiden tot riooloverstorten. Een aantal gemeenten wil daarom het regenwater afkoppelen van het riool, en direct op het oppervlaktewater lozen³⁾. Dit vergt aanzienlijke investeringen.

¹⁾ In 2007 nemen de baten uit de algemene uitkering ook toe, omdat de middelen met betrekking tot de op 1 januari 2007 ingevoerde Wet Maatschappelijke Ondersteuning via het gemeentefonds worden verstrekt. Door de Wet Maatschappelijke Ondersteuning hebben gemeenten extra taken gekregen; de gemeenten zijn vanaf 1 januari verantwoordelijk voor onder meer de huishoudelijke verzorging.

²⁾ Het betreft hier nominale cijfers. Daarnaast zijn de cijfers van voor 2004 beperkt vergelijkbaar met die van 2004 en latere jaren. Dit komt door de invoering van een nieuwe systematiek in 2004. Voor 2004 werden toevoegingen aan bestemmingsreserves geboekt als last op het betreffende beleidsterrein, sinds 2004 worden deze apart geboekt. Dit is ook de oorzaak van de trendbreuk tussen 2003 en 2004. Voor de rioolrechten geldt dat tot en met 2003 kwijtscheldingen van de baten werden afgetrokken, vanaf 2004 is dat niet meer het geval.

³⁾ Volgens de Stichting Rioned hadden gemeenten tot 1 januari 2005 4,3 procent van het oppervlak aangesloten op een gemengd stelsel afgekoppeld en plannen gemeenten in de periode 2005–2010 nog eens 5,7 procent van het oppervlak met een gemengd stelsel af te koppelen. Bron: Stichting Rioned, Riool in Cijfers 2005–2006, augustus 2005.

1. Begrote lasten riolering en waterzuivering en baten riolrechten, 1995–2007

Op 15 februari 2007 heeft de Tweede Kamer de Wet gemeentelijke watertaken aangenomen. Het wetsvoorstel wordt nu behandeld door de Eerste Kamer. Het moment van inwerkingtreding van deze nieuwe wet is nog niet bekend, maar de verwachting is dat dit voor 1 januari 2008 zal zijn. Het wetsvoorstel bevat onder meer de nieuwe riolbelasting en het invoeren van een gemeentelijke zorgplicht voor afvloeiend hemelwater en grondwater. Op basis van de nieuwe heffing zouden kosten verhaald kunnen worden voor het uitvoeren van taken die voortvloeien uit het Nationaal Bestuursakkoord Water⁴⁾. Gemeenten krijgen ruimere bevoegdheden om te heffen; de lasten met betrekking tot de grondwaterproblematiek (onder andere paalrot) mogen dan ook gedekt worden vanuit de riolrechten. Enkele gemeenten zijn er bij het opstellen van hun begroting 2007 vanuit gegaan dat de nieuwe wet al op 1 januari 2007 in werking zou treden⁵⁾. Het kabinet streefde immers naar invoering per 1 januari 2007, maar door de val van het kabinet in juli 2006 was dat niet haalbaar.

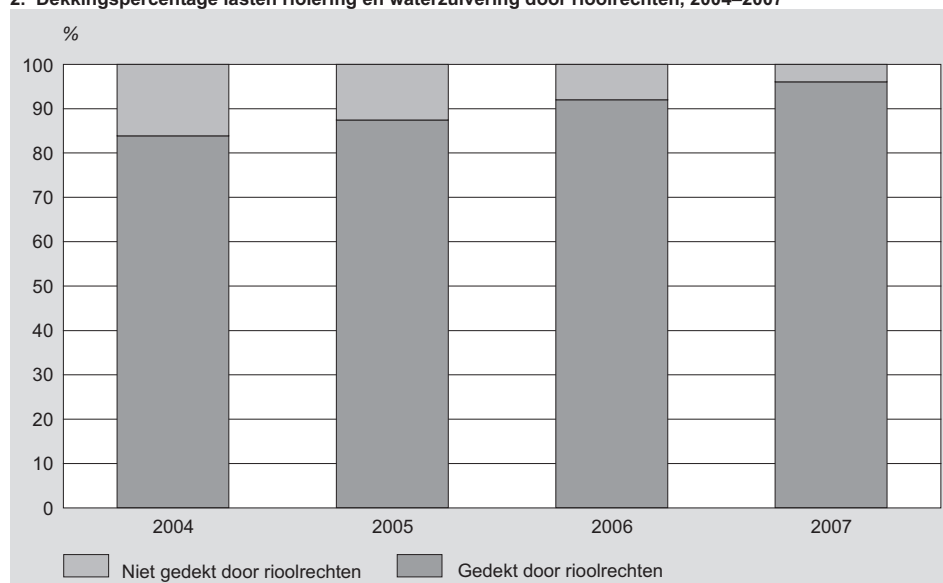
Ondanks de toename van de lasten is de dekkingsgraad op het terrein van de riolering sinds 2004 flink toegenomen (zie figuur 2). Gemeenten mogen in principe de tarieven van de riolrechten verhogen totdat 100 procent kostendekking is bereikt. Toch kunnen uit de hier gepresenteerde cijfers geen conclusies worden getrokken over de maximale opbrengsten die gemeenten zouden mogen genereren uit de riolrechten. In de praktijk bestaat vaak geen eenduidigheid welke kosten wel en welke niet mogen worden gedekt met de riolrechten. Als een gemeente bijvoorbeeld een weg open breekt om zowel de riolering als het asfalt te vervangen, kan vaak niet objectief bepaald worden welke lasten aan riolering toegerekend moeten worden en welke aan wegen, straten en pleinen. Daarnaast zijn in de in figuur 2 gepresenteerde cijfers toevoegingen aan bestemmingsreserves, de compensabele BTW en het gemeentelijke kwijtscheldingsbeleid niet opgenomen bij de lasten.

De toename van de dekkingsgraad hangt samen met de afschaffing van de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van woningen per 1 januari 2006. Veel gemeenten financierden de riolering en de waterzuivering deels uit de onroerendezaakbelastingen. Door de afschaffing van de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van woningen en de maximering van de OZB-tarieven is het voor de gemeenten minder goed mogelijk de lasten met betrekking tot riolering en waterzuivering te dekken uit de algemene middelen.

⁴⁾ In februari 2001 sloten het Rijk, het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten de Startovereenkomst Waterbeleid 21e eeuw. Twee jaar later zijn de resultaten van die samenwerking en van voortschrijdende kennis en inzicht neergelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water.

⁵⁾ Het is mogelijk dat deze gemeenten inmiddels de tarieven hebben bijgesteld middels een begrotingswijziging, of besluiten extra investeringen te doen in de riolering.

2. Dekkingspercentage lasten riolering en waterzuivering door rioolrechten, 2004–2007

In 2006 voerden veertien gemeenten rioolrechten in⁶⁾. Een aantal gemeenten verhoogde de tarieven flink. Van de grote gemeenten (meer dan 100 duizend inwoners) verhoogden in 2006 Emmen, Apeldoorn en Nijmegen de tarieven voor meerpersoonshuishoudens met meer dan 20 procent (Allers et al., 2007). Arnhem, Leeuwarden, Goes en Borsele hebben per 1 januari 2007 rioolrechten ingevoerd. Terneuzen is daardoor in 2007 de enige gemeente in Nederland waar geen rioolrechten geheven worden. Van de grote gemeenten verhogen Utrecht en Zoetermeer in 2007 hun tarief voor meerpersoonshuishoudens met meer dan 20 procent (Allers et al., 2007).

Vooral bij middelgrote gemeenten forse toename baten onroerendezaakbelasting

De opbrengsten uit de OZB-eigenarenbelastingen stijgen ten opzichte van 2006 met 3,9 procent⁷⁾. Deze toename doet zich vooral voor bij middelgrote gemeenten (20 duizend tot 50 duizend inwoners; zie tabel 2). De baten uit de onroerendezaakbelastingen voor eigenaren binnen deze grootteklasse zijn in 2007 bijna 8 procent hoger dan in 2006. Door herindelingen van kleinere gemeenten is het aantal middelgrote gemeenten toegenomen. Niettemin nemen de baten per inwoner van de middelgrote maar ook van de kleine gemeenten meer dan gemiddeld toe. Dit komt doordat een aantal van deze gemeenten de tarieven flink heeft verhoogd; meestal tot het drempeltarief. Daarnaast heeft een enkele gemeente ontheffing gekregen van de provincie, zodat de tarieven extra verhoogd mogen worden om de begroting sluitend te krijgen.

In tegenstelling tot de opbrengsten uit de OZB-eigenarenbelastingen, nemen de opbrengsten uit de OZB-gebruikersbelasting licht af ten opzichte van 2006 (zie tabel 2).

Na de afschaffing voor de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van woningen in 2006 zijn er nog drie onroerendezaakbelastingen over: de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van niet-woningen, die voor eigenaren van niet-woningen en die voor eigenaren van woningen. Het Rijk heeft voor elke onroerendezaakbelasting (OZB) een maximumtarief ingevoerd. Naast deze maximumtarieven heeft het Rijk ook de stijging van de tarieven gemaximeerd. Om te bepalen wat het maximale tarief is voor een gemeente, gebruikt men de zogenaamde drempeltarieven, tarieflimieten en opbrengstlimieten. OZB-tarieven die meer dan 2,75 procent onder het drempeltarief

⁶⁾ Het betreft de gemeenten Het Bildt, Tytsjerksteradiel, Borger-Odoorn, Hattem, Lelystad, Ermelo, Amersfoort, Renkum, Culemborg, Enkhuisen, Bloemendaal, Leiden, Zoetermeer en Steenbergen.

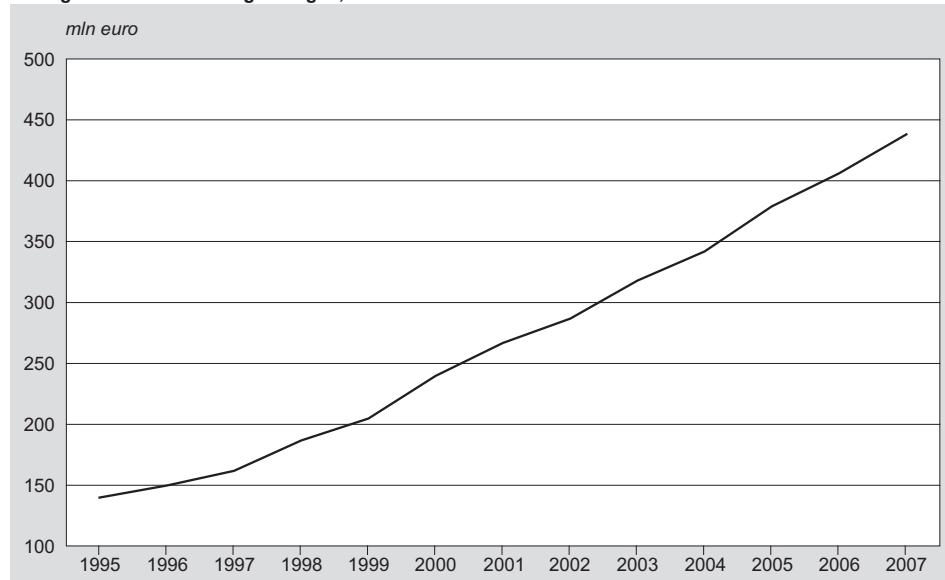
⁷⁾ Het CBS ontvangt alleen gegevens over de totale opbrengsten uit de OZB-eigenarenbelastingen; een onderscheid tussen de opbrengsten uit de OZB-eigenarenbelasting voor woningen en die voor niet-woningen kan daarom niet worden gemaakt.

liggen mogen maximaal tot het drempeltarief stijgen⁸⁾. Voor tarieven die minder dan 2,75 procent onder het drempeltarief liggen geldt de tarieflimiet: gemeenten mogen het tarief maximaal met 2,75 procent laten stijgen. Zij mogen het tarief altijd laten stijgen tot het drempeltarief, ook als hiermee het percentage van de opbrengstlimiet (2,75 procent) wordt overschreden. Voor tarieven die tussen het drempeltarief en het maximumtarief liggen, geldt zowel de opbrengstlimiet als de tarieflimiet: noch de opbrengst, noch het tarief mag met meer dan 2,75 procent toenemen. Daarnaast mogen de tarieven uiteraard niet uitkomen boven het maximumtarief⁹⁾. Voor gemeenten met tarieven boven het maximumtarief geldt dat zij de tarieven moeten verlagen tot het maximumtarief.

2. Begrote OZB-opbrengsten per gemeentegrootteklasse, 2006 en 2007

	OZB	2006	2007	Mutatie	2006	2007	Mutatie
		<i>mln euro</i>		%	<i>euro/inwoner</i>		%
Meer dan 250 duizend inwoners	gebruikers	115	117	2,2	55	56	2,1
	eigenaren	310	320	3,4	148	153	3,3
	totaal	424	437	3,0	203	209	3,0
50 tot 250 duizend inwoners	gebruikers	224	229	2,2	37	38	1,1
	eigenaren	819	854	4,2	137	142	3,1
	totaal	1 043	1 083	3,8	175	179	2,7
20 tot 50 duizend inwoners	gebruikers	137	131	-4,2	24	22	-7,6
	eigenaren	614	661	7,8	109	113	4,2
	totaal	750	792	5,6	133	136	2,0
Minder dan 20 duizend inwoners	gebruikers	56	47	-16,1	21	20	-7,6
	eigenaren	289	276	-4,7	109	115	4,8
	totaal	345	323	-6,6	131	134	2,8
Totaal	gebruikers	531	524	-1,4	33	32	-1,6
	eigenaren	2 032	2 111	3,9	124	129	3,7
	totaal	2 563	2 635	2,8	157	161	2,6

3. Begrote baten bouwvergunningen, 1995–2007

⁸⁾ Voor 2007 zijn de drempeltarieven per waarde-eenheid van 2 500 euro:

- voor de gebruikersbelasting niet-woningen: 2,42 euro;
- voor de eigenarenbelasting woningen 2,34 euro;
- voor de eigenarenbelasting niet-woningen 3,00 euro.

⁹⁾ Voor 2007 zijn de maximumtarieven per waarde-eenheid van 2 500 euro:

- OZB-gebruikersbelasting niet-woningen: 6,68 euro;
- OZB-eigenarenbelasting woningen: 6,62 euro;
- OZB-eigenarenbelasting niet-woningen: 8,29 euro.

Stijging baten secretarieleges en baten bouwvergunningen

De baten secretarieleges nemen met ruim 9 procent toe tot 224 miljoen euro (zie tabel 1). Dit komt doordat er zowel voor het paspoort als voor het rijbewijs een nieuw model is ingevoerd, met hogere productiekosten. Met het oog op de hogere productiekosten is het wettelijke maximumtarief voor een paspoort gestegen van 39,40 euro naar 47,45 euro. De invoering van het rijbewijs op creditcardformaat leidt ertoe dat rijbewijzen makkelijker te bewaren zijn. Hierdoor neemt ook de vraag naar nieuwe rijbewijzen toe.

De baten bouwvergunningen nemen in 2007 met bijna 8 procent toe tot 438 miljoen euro. Net als de baten rioolrechten stijgen de baten uit de bouwvergunningen al sinds 1995 (zie figuur 3)¹⁰⁾. Deze toename hangt samen met de verhoogde bouwactiviteit in veel gemeenten.

Literatuur

Allers, M.A., Zeilstra, A.S., Hoebe, C. en Van der Veer, J.T., 2007. *Belastingoverzicht grote gemeenten 2007*. Blz. 45. Groningen, COELO.

Stichting Rioned, 2005. *Riool in Cijfers 2005-2006*. Ede, Stichting Rioned.

¹⁰⁾ Het betreft hier nominale cijfers.